

Talousarvio 2025 sekä talous- ja toimintasuunnitelma 2025-2027

Maakuntahallitus 19.6.2024, § 46

Maakuntahallitus 30.8.2024, § 70

Maakuntahallitus 27.9.2024, § 76

Maakuntahallitus 25.10.2024, § 97

Maakuntavaltuusto 29.11.2024, § 16

KESKI-SUOMEN LIITTO

KESKI-SUOMEN LIITON TALOUSARVIO 2025 SEKÄ TALOUS- JA TOIMINTASUUNNITELMA 2025-2027

Julkaisun tiedot

Julkaisija Keski-Suomen liitto
Innova 2, Lutakonaukio 7
40100 Jyväskylä
keskisuomi.fi

Twitter @keskisuomenliit
Instagram @keskisuomi
Facebook @keskisuomenliitto
Sähköposti kirjaamo@keskisuomi.fi

C 171

ISBN 978-951-594-554-9 (sähköinen)

ISSN 2341-9903 (sähköinen)

Sisällysluettelo

Maakuntajohtajan katsaus.....	4
Keski-Suomen liiton toiminnan perusteet.....	6
Toiminta-ajatus ja tehtävät.....	7
Keski-Suomen liiton organisaatio.....	8
Henkilöstö.....	12
Keski-Suomen liiton toiminta 2025.....	13
Toimintasuunnitelma 2025.....	14
Tavoite 1. Kestävän elinvoiman kasvattaja.....	15
Tavoite 2. Rohkea maakunnan edunrakentaja.....	17
Tavoite 3. Vahva maakunnan tuntija.....	19
Keski-Suomen liiton toteuttamat hankkeet.....	21
Talousarvio 2024 ja taloussuunnitelma 2024-2026.....	23
Talousarvion sitovuus.....	24
Talousarvio 2024.....	25
Keski-Suomen liiton tulosityksiköt.....	26
Taloussuunnitelma 2024-2026.....	29
Rahoitus- ja investointiosa.....	31
Keski-Suomen kehittämisrahasto.....	32
Jäsenkuntien maksusuudet.....	33

KESKI-SUOMEN LIITTO

Maakuntajohtajan katsaus

Pekka Hokkanen
maakuntajohtaja

Tulevan vuoden 2025 toiminnassamme katse on vahvasti tulevaisuudessa. Uuden Keski-Suomen strategian valmistelu on tekemisemme keskiössä. Globaalit kriisit ja muutosilmiöt, yhteiskuntamme talous- ja hyvinvointihaasteet sekä erilaistuva alue- ja väestökehitys edellyttävät maakunnaltamme yhteistä tahtoa ja samaan suuntaan kulkemista. Osallistavalla ja ennakoivalla otteella rakennamme toimintaamme tulevaisuuteen suuntaavan ja maakuntien joukossa erottautuvan yhteisen tarinan, jossa kokonaiskestävyyden periaate on yhä kantavana voimana. Tässä ajassa myös kokonaisturvallisuuden eri teemat tulevat näkymään maakuntastrategiatyössä monin tavoin.

Aluekehityksen ja luontoympäristön muutokset tunnistava, tulevaisuutta ennakoiva ja Keski-Suomen asemoitumista tarkasteleva tietopohja on strategiatyömme perusta. Vuoden aikana käynnistämme alue-, palvelu- ja viherrakenteen tarkastelun. Luonnon monimuotoisuuden näkökulman viemme osaksi Hiilineutraali Keski-Suomi 2030 -tiekartan tietopohjaa ja toimenpidesuunnitelmaa.

Samaan aikaan strategiatyön kanssa tuomme keskisuomalaista identiteettiä ja maakunnan vahvuuksia näkyviksi brändityömme viitoittamana. Muista alueista erottautuminen ja puhutteleva viesti on tärkeää, kun kilpailemme osaajista, asukkaista ja niukkenevista taloudellisista resursseista. Brändityön jalkauttamiseksi tarvitaan koko maakunnan vahvaa yhteistyötä, sitoutumista ja viestintää.

Maakunnan edunvalvontaa jatkamme kunnianhimoisesti liikenteen kärkikohteet ja saavutettavuus edellä. Myös uusi EU-ohjelmakausi 2028-2035 ja EU:n koheesiopolitiikka, aluekehittämisjärjestelmä ja -lainsäädäntö sekä kv-rahoitus edellyttävät valppautta ja vaikuttamistyötä. Ääntämme saamme yhä pontevammin kuuluviin toimiessamme valtakunnallisena maakuntien liittojen puheenjohtajana vuonna 2025. Puheenjohtajavuoden teemana on maakunnan liittojen rooli.

Keski-Suomen liitto on maakunnan yhteisen kehittämistahdon muodostaja, strateginen suunnittelija ja kehittäjä sekä monimuotoinen, osaava ja ennakoiva verkostovaikuttaja. Tämä on mahdollista vain omaa toimintaamme ja osaamistamme aktiivisesti kehittämällä. Tuemme henkilöstömme kouluttautumista ja asiantuntijuuden vahvistamista. Tulevana vuonna tekoälyosaamisen kasvattaminen ja sisällyttäminen osaksi organisaatiomme toimintaprosesseja on yhteinen haasteemme.

Kevään 2025 kuntavaalien myötä uudet luottamushenkilöt aloittavat toimikautensa Keski-Suomen liiton toimielimissä. Luottamushenkilöiden toimikauden sujuvasta aloituksesta huolehdimme perehdytyksellä ja mutkatonta yhteistyötä alusta saakka rakentaen.

Kestävästi, rohkeasti ja osaavasti yhdessä sidosryhmiemme ja luottamushenkilöidemme kanssa kehitämme elinvoimaista ja muutoskyvykästä Keski-Suomea.

Pekka Hokkanen, maakuntajohtaja

KESKI-SUOMEN LIITTO

Keski-Suomen liiton toiminnan perusteet

Toiminta-ajatus ja tehtävät

Keski-Suomen liitto on visionsa mukaan maakunnan yhteisen kehittämistahdon muodostaja, strateginen suunnittelija ja kehittäjä sekä monimuotoinen, osaava ja ennakoiva verkostovaikuttaja.

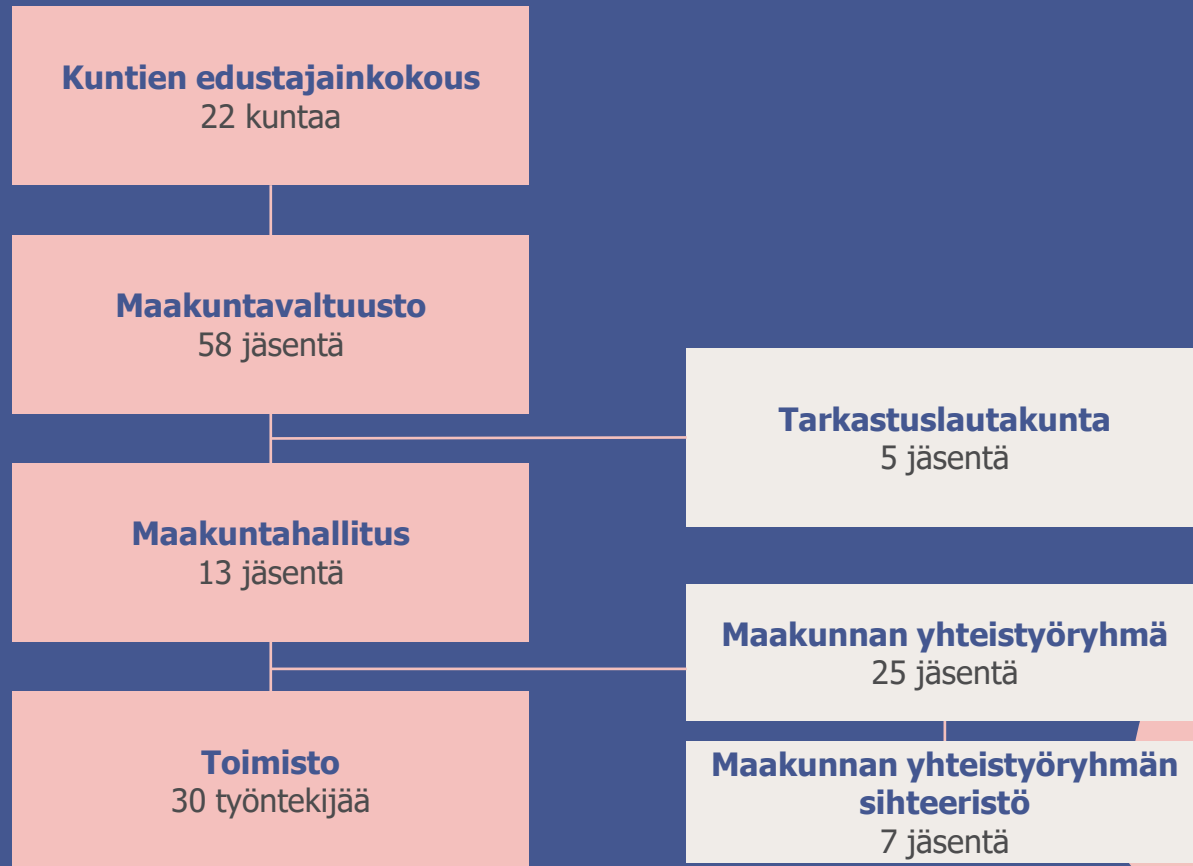
Keski-Suomen liitto on Keski-Suomen kuntien omistama lakisääteinen kuntayhtymä. Keski-Suomen liiton toiminta perustuu jäsenkuntien hyväksymään perussopimukseen sekä alueiden kehittämistä ja alueiden käyttöä koskevaan lainsäädäntöön.

Keski-Suomen liiton ydintehtävä on maakunnan kehittäminen. Perussopimuksen mukaan Keski-Suomen liitto edistää asukkaiden hyvinvointia ja kestäväää kehitystä alueellaan. Keski-Suomen liitto toimii maakunnan ja sen asukkaiden toimintaympäristön, elinkeinojen ja palveluiden kehittäjänä. Se edistää yhteistyötä maakunnan kehittämisen kannalta keskeisten toimijoiden kanssa ja ajaa maakunnan asukkaiden ja kuntien etuja. Tämän toteuttamiseksi liitto toteuttaa ja rahoittaa hankkeita sekä tekee tutkimus-, kehittämis-, suunnittelu- ja edunvalvontatyötä toimien jäsenkuntien ja muiden sidosryhmien yhteistyöelimenä.

Keski-Suomen liiton organisaatio

Maakuntavaltuusto

käyttää Keski-Suomen liiton ylintä toimivaltaa. Edustajainkokous valitsee maakuntavaltuuston kuntavaalikaudeksi. Maakuntavaltuusto hyväksyy maakuntastrategian ja maakuntakaavan sekä asettaa vuosittain toiminnalliset tavoitteet talousarvion ja toimintasuunnitelman käsittelyn yhteydessä. Lisäksi maakuntavaltuusto arvioi Keski-Suomen liiton toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden toteutumista. Maakuntavaltuusto kokoontuu kaksi kertaa vuodessa.

Maakuntahallitus

johtaa Keski-Suomen liiton toimintaa, hallintoa ja taloutta sekä edustaa kuntayhtymää ja valvoo sen etua. Maakuntahallitus seuraa ja ohjaa maakuntavaltuuston hyväksymän talousarvion, talous- ja toimintasuunnitelman tavoitteiden toteutumista ja vaikuttavuutta. Maakuntahallituksen toimikausi on kaksi vuotta ja se kokoontuu 11–12 kertaa vuodessa.

Puheenjohtajiston

muodostavat maakuntavaltuuston, maakuntahallituksen ja maakunnan yhteistyöryhmän puheenjohtajat. Puheenjohtajisto valmistelee yhdessä toimiston johdon kanssa maakuntahallituksen ja -valtuuston päätöksentekoon meneviä asioita sekä sopii liiton edustuksista eri tilaisuuksiin. Puheenjohtajisto kokoontuu 11–12 kertaa vuodessa.

Tarkastuslautakunnan

tehtävänä on kuntayhtymän hallinnon ja talouden tarkastuksen ja arvioinnin järjestäminen. Tarkastuslautakunta arvioi talousarvioon kirjattujen tavoitteiden toteutumista valtuustolle vuosittain arviointikertomuksessa. Tarkastuslautakunta kokoontuu 6–7 kertaa vuodessa.

Maakunnan yhteistyöryhmä

linjaa maakuntastrategian mukaisesti alueen kehittämistä ja julkisen tuen kohdentamista. Maakunnan yhteistyöryhmässä ovat edustettuina kunnat, Keski-Suomen ELY-keskus, tärkeimmät työmarkkina- ja elinkeinojärjestöt, yritykset sekä yhdistykset. Maakunnan yhteistyöryhmä kokoontuu 4–5 kertaa vuodessa. Maakunnan yhteistyöryhmän valmistelu-, esittely ja täytäntöönpanotehtäviä hoitaa sihteeristö, joka koostuu Keski-Suomen liiton ja Keski-Suomen ELY-keskuksen sekä muista tukea myöntävien viranomaisten edustajista. Maakunnan yhteistyöryhmän sihteeristö kokoontuu 10–12 kertaa vuodessa.

Keski-Suomen liiton toimisto

hoitaa maakunnan liiton operatiivista toimintaa. Toimiston tehtävänä on huolehtia kuntayhtymän toimialaan kuuluvien asioiden valmistelusta ja päätösten toimeenpanosta lakien ja asetusten, perussopimuksen, hallintosäännön ja muiden sääntöjen ja ohjeiden mukaisesti. Jokainen työntekijä ja viranhaltija suorittaa, asiantuntijaroolinsa kautta, oman työskentelynsä jatkuvaa arviointia suhteessa lainsäädäntöön ja liiton toiminnallisiin sekä taloudellisiin tavoitteisiin olemassa olevilla mittareilla ja välineillä.

KESKI-SUOMEN LIITTO

Keski-Suomen liiton toimisto

Maakuntajohtaja

Pekka Hokkanen

Aluekehittäminen ja alueiden käyttö

Elinvoima, kehittäminen ja rahoitus

Aluekehitysjohtaja Pirjo Peräaho

Alueiden käyttö ja saavutettavuus

Suunnittelujohtaja Hanna Kunttu

Viestintä

Viestintäpäällikkö Jenni Isopahkala

Hallinto

Talous ja henkilöstöjohtaminen

Hallintojohtaja Hanna Reini

Henkilöstö

Keski-Suomen liiton operatiivista toiminnan sydämenä on toimiston henkilöstö. Keski-Suomen liiton henkilöstön työ on monipaikkaista ja monimuotoista asiantuntijatyötä. Keski-Suomen liiton toteuttaessa maakuntastrategiaa, työhön tarvitaan asiantunteva henkilöstö, jonka asiantuntijuuden kehittämisestä ja osaamisen uudistamisesta pidetään erityistä huolta.

Vuoden 2024 alussa Keski-Suomen liitossa työskenteli 29 työntekijää, joista 22 oli toistaiseksi voimassa olevissa työsuhteissa ja 7 määräaikaisissa työsuhteissa.

Työyhteisön ja henkilöstön osaamisen kehittämistä ohjaa henkilöstö- ja koulutussuunnitelma.

Keski-Suomen liiton toiminta 2025

- Maakuntastrategia: hyväksyminen
- Maakuntahallituksen opintomatka
- MYR:n asettaminen
- Uusi yhteistyösopimus: kunnat, liitto, HVA

Loka-
joulukuu
2025

Tammi-
maaliskuu
2025

- Maakuntastrategia: analyysivaihe
- Yhteistyösopimuksen arviointi: kunnat, liitto, HVA
- EAKR- ja JTF-rahoitushaut
- Keski-Suomen kehittämisrahaston kohdennuspäätös
- WFEO 30-vuotisjuhlat Brysselissä

- Maakuntastrategia: esitys
- Edustajainkokous
- Toimielinten järjestäytyminen ja perehdyttäminen

Heinä-
syyskuu
2025

Huhti-
kesäkuu
2025

- Maakuntastrategia: laaja vuorovaikutus sidosryhmissä
- Alue- ja kuntavaalit
- Vaalituloksen paikkalaskenta

Läpi toimintavuoden:

- Maakuntien liittojen puheenjohtajuus
- Maakuntien liittojen rooli
- Aluekehittämislainsäädännön selonteko
- Maakuntakaavan ajantasaisuuden arviointi
- Alue- ja koheesiopolitiikan ja rahoituksen edunvalvonta
- Keski-Suomen liiton hanketyö
- Innovation Valley/Net Zero Valley
- Alue-, palvelu- ja viherrakenteen arviointi
- Kuntien valtionosuuksien muutokset
- Brändikampanjointi
- Ilmasto- ja luontotyö
- Työllisyysalueet aloittavat
- Valtion lupa- ja valvontaviraston valmistelu
- Elinvoimakeskusten valmistelu
- KV-yhteistyö ja suorat EU-rahoitusmahdollisuudet

Toimintasuunnitelma 2025

Maakuntavaltuusto hyväksyy talousarvion ja taloussuunnitelman lisäksi myös toimintasuunnitelman tavoitteineen.

Keski-Suomen liiton toiminnan päätavoitteet vuodelle 2025:

1. Kestävän elinvoiman kasvattaja
2. Rohkea maakunnan edunrakentaja
3. Aktiivinen oman toiminnan kehittäjä

Jokainen päätavoite on jäsennelty alatavoitteiksi. Toimenpiteet ja mittarit talousarviovuodelle 2025 on kuvattu alatavoitteittain.

1. Kestävän elinvoiman kasvattaja

- Keski-Suomen maakuntastrategia päivitetään. Maakuntastrategia sisältää maakunnan kehittämisen yhteiset toimenpiteet ja arvion niiden rahoittamisesta vuosille 2026-2029 (maakuntaohjelma), tahtotilan maakunnan kehittämisestä (maakuntasuunnitelman) ja EU:n alue- ja rakennepolitiikan rahoituksen käyttöä suuntaavan älykkään erikoistumisen strategian.
- Nykyinen maakuntastrategiakokonaisuus pohjautuu kokonaiskestävyyden pyrkimykselle.
- Maakuntastrategian kasvun kärjet ovat:
  1. Bio- ja kiertotalous
  2. Hyvä vointi
  3. Uudistuva teollisuus
- Keski-Suomen maakuntakaava 2040 siirtyy toimeenpanon ja ajantasaisuuden arvioinnin vaiheeseen. Osana maakuntastrategiatyötä käynnistetään alue-, palvelu- ja viherrakenteen tarkastelu.
- Uudistuva ja osaava Suomi 2021-2027 –ohjelman rahoituskausi on puolivälissä. Keski-Suomen liitto ylläpitää ja kehittää kehittämisrahoituksen palveluiden laatua ja huolehtii aktiivisesti maakunnan rahoituskehityksen tasosta.
- Keski-Suomen liitto hakee itse ulkopuolista rahoitusta ja toteuttaa maakuntastrategiaa ja jäsenkuntien kehittämistoiveita tukevia hankkeita.

1. Kestävän elinvoiman kasvattaja

Tavoite	Toimenpiteet 2025	Mittarit 2025
Keski-Suomen strategisten tavoitteiden hyväksyminen vuosille 2026-2029	<ol style="list-style-type: none"> 1. Maakuntastrategian laadinta laajassa ja osallistavassa sidosryhmäyhteistyössä	<ol style="list-style-type: none"> 1. Uusi maakuntastrategia on hyväksytty
Maakuntastrategian 2021-2025 kärkiteemojen edistäminen	<ol style="list-style-type: none"> 1. Rahoituksen kohdentaminen maakuntastrategiaan ja sen kasvun kärkiin 2. Luonto- ja ilmastotiedon lisääminen aluekehittämisen toimenpiteissä 3. Kansallisen teollisuusstrategian toimeenpano	<ol style="list-style-type: none"> 1. 90 % myönnetystä rahoituksesta kohdentuu maakuntastrategiaan ja sen kasvun kärkiin 2. Hiilineutraali Keski-Suomi 2030 –tiekartan tietopohja ja toimenpidesuunnitelma täydennetty luonnon monimuotoisuuden näkökulmalla 3. Länsi-Suomen teollisuuspoliittinen ohjelmatyö käynnistetty
Maakuntastrategiaa 2021-2025 palveleva alueiden käytön suunnittelu	<ol style="list-style-type: none"> 1. Maakuntakaavan toimeenpano ja seuranta 2. Maakuntakaavan ajantasaisuuden arviointi	<ol style="list-style-type: none"> 1. Aktiivinen kunta- ja sidosryhmä-yhteistyö (lausunnot, neuvottelut) 2. Keskeiset maakuntakaavan ajantasaisuuteen liittyvät tekijät on tunnistettu. Alue-, palvelu- ja viherrakenteen tarkastelu osana maakuntastrategian valmistelua.
Kehittämisrahoituksen palveluiden hyvän laadun säilyttäminen	<ol style="list-style-type: none"> 1. Rahoitus- ja maksatusprosessien sujuvuuden varmistaminen 2. Maakunnan rahoituskehyksen tasosta huolehtiminen	<ol style="list-style-type: none"> 1. Asiakaskokemuksen sekä rahoitus- ja maksatushakemusten käsittelyaikojen mittaaminen 2. Rahoitusvaltuuden määrä

2. Rohkea maakunnan edunrakentaja

- Keski-Suomen liitto on ennen kaikkea omistajakuntiensa edunvalvoja.
- Keski-Suomen liitto toimii valtakunnallisena maakuntien liittojen puheenjohtajana. Puheenjohtajavuoden teemana on maakunnan liittojen rooli.
- Keski-Suomen vaikuttamistyötä ohjaa vaikuttamisen vuosikello, johon myös vaikuttamisviestintä kytkeytyy.
- Keski-Suomen liitto ylläpitää ja kehittää maakunnan vaikuttamisen näkökulmasta keskeisiä verkostoja ja strategisia kumppanuuksia. Vaikuttamis- ja edunvalvontatyöhön ottavat osaa Keski-Suomen liiton henkilöstö ja luottamushenkilöt, jotka osallistuvat maakunnan kehittämisen kannalta merkityksellisiin maakunnallisiin, kansallisiin ja kansainvälisiin työryhmiin ja yhteistyöelimiin.
- Tärkeitä vaikuttamisen ja edunvalvonnan keinoja ovat muun muassa lausunnot, kannanotot ja kuulemiset esimerkiksi valiokunnissa ja muissa työryhmissä sekä suorat kontaktit. Tunnistettuja vaikuttamis- ja edunvalvontatyötä vaativia toimia ovat uuteen EU-ohjelmakauteen 2028-2035 ja EU:n koheesiopolitiikkaan vaikuttaminen, aluekehittämisjärjestelmään ja –lainsäädäntöön vaikuttaminen, KV-rahoituksen edunvalvonta sekä liikenteen kärkikohteiden ja saavutettavuuden edistäminen.
- Kansainvälisessä vaikuttamis- ja edunvalvontatyössä hyödynnetään Brysselissä toimivaa Länsi-Suomen liittojen Eurooppa-toimistoa (West Finland European Office, WFEO) sekä keskeisiä kansainvälisiä verkostoja ja toimijoita.
- Keski-Suomen liitto on keskeinen maakunnan aluetiedon tuottaja ja ennakointiyhteistyön koordinoija. Keski-Suomen liitto toteuttaa tulevaisuusskenaarioiden seurantaa ja raportointia kaksi kertaa vuodessa.
- Keski-Suomen liiton viestinnän suunnittelu, toteutus ja raportointi pohjautuu viestintästrategiaan ja –suunnitelmaan. Viestinnällä jaetaan tietoa Keski-Suomen asioista ja alueen kehittämisestä monikanavaisesti ja ihmisläheisesti erilaiset kohderyhmät huomioiden.
- Keski-Suomen maakuntabrändi otetaan käyttöön yhdessä maakunnan toimijoiden kanssa. Keski-Suomen liitto osallistuu aktiivisesti viestintäyhteistyöhön sidosryhmissään.

2. Rohkea maakunnan edunrakentaja

Tavoite	Toimenpiteet 2025	Mittarit 2025
Edunvalvonta ja vaikuttaminen	<ol style="list-style-type: none"> 1. Uuteen EU-ohjelmakauteen 2028-2035 sekä EU:n koheesipolitiikkaan ja uuteen rahoitusmalliin vaikuttaminen 2. Aluekehittämissjärjestelmään ja -lainsäädäntöön vaikuttaminen 3. Liikenteen kärkikohteiden ja saavutettavuuden edistäminen 4. Maakunnallisen varautumistyön vahvistaminen	<ol style="list-style-type: none"> 1. Etelä- ja Länsi-Suomen maakuntien yhteinen vaikuttamistyö organisoitu ja käynnissä 2. Maakuntien liittojen yhteinen edunvalvontatyö Keski-Suomen johdolla 3. Keski-Suomen tärkeimmät liikennehankkeet mukana Väylän investointiohjelmassa 4. KSTURVA:n asema ja toiminta osana alueellista varautumista ja aluehallintouudistusta
Sidosryhmät ja kumppanit	<ol style="list-style-type: none"> 1. Keskeisten vaikuttamisverkostojen fasilitointi 2. Keski-Suomi liitto toimii valtakunnallisena maankuntien liittojen puheenjohtajana 3. Länsi-Suomen liikennestrategian ja Päärata+ yhteistyöhön osallistuminen	<ol style="list-style-type: none"> 1. Verkostojen kokoontuminen mm. kansanedustajat, kuntajohtajat ja -toimijat, teemakohtaiset verkostot 2. Liittojen johtajakollegioiden kokoukset ja vierailut toteutettu suunnitellusti 3. Maakuntien yhteinen edunvalvontatyö liikennestrategian toimenpideohjelman edistämiseksi
Maakunnan toimijoita palveleva aluetiedon tuottaminen	<ol style="list-style-type: none"> 1. Aluetalouden tilastoseuranta ja analysointi 2. Skenaarioiden seurannan toteutus	<ol style="list-style-type: none"> 1. Kaksi maakunnan elinkeinoelämän kehitystä analysoivaa Aikajana -katsausta julkaistuna 2. Skenaarioseurannan raportointi kaksi kertaa vuodessa
Keski-Suomen tunnettuuden kasvattaminen	<ol style="list-style-type: none"> 1. Maakunnan uuden brändin käyttöönotto yhdessä maakunnan toimijoiden kanssa 2. Euroopan unionin Net zero valley -statuksen hakeminen Keski-Suomelle	<ol style="list-style-type: none"> 1. Maakuntabrändi näkyy liiton ja sidosryhmien viestinnässä 2. Net zero valley -status hyväksytty

3. Aktiivinen oman toiminnan kehittäjä

- Vuosi 2025 on kuntavaalivuosi ja uudet luottamushenkilöt aloittavat toimikautensa. Keski-Suomen liitto toimii kuntayhtymien luottamushenkilöiden valintakokouksen sihteerinä.
- Luottamushenkilöiden toimikauden sujuvasta aloituksesta huolehditaan perehdytyksellä ja ohjeistuksia päivittämällä.
- Keski-Suomen liiton tietoturvaa ja tietosuojaa kehitetään edelleen prosesseja tarkistamalla, ohjeistuksia päivittämällä ja sisäistä koulutusta järjestämällä.
- Keski-Suomen liiton asiantuntijoiden edunvalvonta- ja verkostovaikuttamisosaamista vahvistetaan yhteistyössä Länsi-Suomen maakuntien liittojen kanssa.
- Keski-Suomen liitto ottaa tekoälyn osaksi toimintaprosessejaan sekä kehittää ohjeistuksiaan ja järjestää sisäistä koulutusta tekoälyn turvallisesta ja tehokkaasta käytöstä.
- Henkilöstön osaamis- ja kouluttautumistarpeita tunnistetaan henkilökohtaisissa onnistumiskeskusteluissa sekä ryhmäonnistumiskeskusteluissa.

3. Aktiivinen oman toiminnan kehittäjä

Tavoite	Toimenpiteet 2025	Mittarit 2025
Uusien luottamushenkilöiden toimikauden sujuva aloitus	<ol style="list-style-type: none"> 1. Kuntayhtymien luottamushenkilöiden valintakokousten sihteerinä toimiminen 2. Luottamushenkilöiden perehdyttäminen	<ol style="list-style-type: none"> 1. Kuntayhtymän luottamushenkilöiden paikkaneuvottelut on käyty ja luottamushenkilöt pääsevät aloittamaan työskentelyn 2. Maakuntahallituksen tutustumis- ja opintomatka on järjestetty
Tietoturvan ja tietosuojan jatkuva kehittäminen	<ol style="list-style-type: none"> 1. Tietoturvan tekninen parantaminen sekä siihen liittyvän ohjeistuksen kehittäminen ja sisäinen koulutus 2. Tietosuojaan liittyvien prosessien ja ohjeistusten kehittäminen ja sisäinen koulutus	<ol style="list-style-type: none"> 1. Tietoturvaohje on päivitetty ja sisäinen koulutus on järjestetty 2. Tietosuojaan liittyvä ohjeistus on päivitetty ja sisäinen koulutus on järjestetty
Tehokkaat toimintaprosessit osaksi asiantuntijatyön arkea	<ol style="list-style-type: none"> 1. Vahvistetaan edunvalvonta- ja verkostovaikuttamisosaamista ja systematisoidaan edunvalvontaprosesseja 2. Tunnistetaan tekoälyn käyttöönoton vaikutukset toimintaprosesseihin 3. Henkilöstön osaamistarpeiden tunnistaminen tiiviiksi osaksi henkilöstösuunnittelua	<ol style="list-style-type: none"> 1. Länsi-Suomen maakuntien liittojen yhteinen edunvalvontakoulutus on järjestetty ja toimintamalli käynnissä olevien ja lähestyvien edunvalvontakohteiden seurannasta on laadittu 2. Tekoäly on otettu käyttöön, ohjeistus päivitetty ja sisäinen koulutus on järjestetty 3. Onnistumis- ja ryhmäonnistumiskeskustelut ovat käytynä ja tunnistettuja osaamis- ja kouluttautumistarpeita päivitetään vuosittain henkilöstö- ja kouluttautumissuunnitelmaan

Keski-Suomen liiton toteuttamat hankkeet 1/2

HANKE	TOTEUTUSAIKA	BUDJETTI	TEEMA
NACAO (Nature Based Carbon Offsets)	1.3.2023-28.2.2026	264 236 € (Interreg Europe)	Luontopohjaiset hiilensidontaratkaisut alueille –hankkeessa (NACAO) etsitään alueille ja kaupungeille sekä kunnille ratkaisuja vaikuttavaan hiilikompensatioon.
Promoter	1.3.2023-28.2.2026	259 542 € (Interreg Europe)	Promoter-hanke keskittyy päästöttömän liikkumiseen. Hankkeella edistetään vihreän energian tuotantoa paikallisella tasolla tukemaan kestävästä liikkumisesta.
Green Industrial Areas	1.1.2023-31.12.2025	144 244 € (Interreg Baltic Sea)	Green Industrial Areas -hanke tähtää teollisuusalueiden ja yrityspuistojen vihreään siirtymään. Tavoitteena on teollisuuden energiankäytön vähentäminen ja kasvihuonekaasupäästöjen vähentäminen, kilpailukykyä lisäten.
Luonto- ja ilmastotiedolla johtaminen Keski-Suomen vahvuudeksi (LUMOAVA)	1.9.2023-31.12.2025	292 098 € (JTF)	Keski-Suomen liiton ja Keski-Suomen ELY-keskuksen LUMOAVA-yhteishankkeessa kytketään ilmastonmuutoksen ja luontokadon hillintä yhteen Keski-Suomessa, tuotetaan ja koostetaan luontotietoa sekä otetaan tutkimustietoa laajasti käyttöön Keski-Suomessa.

Keski-Suomen liiton toteuttamat hankkeet 2/2

HANKE	TOTEUTUSAIKA	BUDJETTI	TEEMA
Kiertokylät Keski-Suomessa	1.9.2024-30.6.2026	22 807 € (Maaseuturahoitus)	Hankkeen tavoitteena on aktivoida Keski-Suomen maaseutualueiden pk-yritysten, kuntien viranhaltijoiden ja yrityskehittäjien kiertotaloustoimenpiteitä, lisätä kiertotalousosaamista ja edistää teollisten symbioosien, eli yhteistyöhön perustuvien toimintamallien muodostumista alueellisesti.
Aluekehitysrahoituksen hallinnointi	1.1.2023-30.6.2025	158 039 € (Keski-Suomen kehittämisrahasto)	Hankkeella turvataan Keski-Suomen liiton aluekehittämisrahoituksen sujuva hallinnointi, lisätään Keski-Suomen alueellisen JTF-suunnitelman tunnettuutta sekä edistetään verkostoitumista, vuoropuhelua ja yhteistyötä JTF-suunnitelman toteutumiseen liittyen.
JTF-rahasto käyntiin	1.1.2023-30.6.2025	105 358 € (AKKE)	Hankkeella vauhditetaan Keski-Suomen siirtymäsuunnitelman toteuttamista ja oikeudenmukaisen siirtymän rahaston (JTF) varojen hyödyntämistä Keski-Suomessa.
AKKE tekninen tuki	1.3.2023-31.8.2025	37 000€ (AKKE)	Keski-Suomen liitolla on käytössään alueiden kestävän kasvun ja elinvoiman tukemisen (AKKE) määrärahaa yhteensä 10,5 m€ (2020-2023). AKKE-määrärahojen maksatusten volyyymi ja hyvästä palvelukyvyvystä huolehtiminen edellyttää Keski-Suomen liitolta Lisäpanostusta teknisellä tuella palkattavaan henkilöstöön.

KESKI-SUOMEN LIITTO

Talousarvio 2025 ja taloussuunnitelma 2025–2027

Talousarvio ja sen sitovuus

Kuntalain 110 §:n mukaan valtuuston on hyväksyttävä vuoden loppuun mennessä kunnalle talousarvio seuraavaksi kalenterivuodeksi ottaen huomioon kuntakonsernin talouden vastuut ja velvoitteet. Talousarvion hyväksymisen yhteydessä valtuuston on hyväksyttävä myös taloussuunnitelma kolmeksi tai useammaksi vuodeksi (suunnitelmakausi). Talousarvio- ja taloussuunnitelma tulee laatia siten, että taloudelliset edellytykset liiton tehtävien hoitamiseen turvataan. Taloussuunnitelman ensimmäinen vuosi on talousarviovuosi ja taloussuunnitelman on oltava tasapainossa tai ylijäämäinen. Talousarvio muodostuu käyttötalous- ja tuloslaskelmaosasta sekä rahoitus- ja investointiosasta.

Maakuntavaltuusto hyväksyy talousarviossa sitovat toiminnan ja talouden tavoitteet sekä niiden edellyttämät määrärahat ja tuloarviot. Talousarvion maakuntahallitusta sitova taso on käyttötalousosan tulosityksiköiden toimintatulot ja -menot sekä toimintakatteet. Talousarvion toimistoa sitova taso on käyttötalousosan henkilöstökulut, palveluiden ostot, aineet, tarvikkeet ja tavarat, avustukset sekä muut toimintamenot.

Kun maakuntavaltuusto on hyväksynyt talousarvion, maakuntahallitus käsittelee ja hyväksyy talousarvioon pohjautuvan käyttösuunnitelman vuodelle 2025. Käyttösuunnitelma laaditaan tulosityksiköittäin.

Talousarvio 2025

Tuloslaskelma ja käyttötalous

TULOSLASKELMA JA KÄYTTÖTALOUS	TP 2023	TA 2024	TA 2025	TA 2024 - 2025	
				Muutos €	Muutos %
TOIMINTATUOTOT	4 127 372	4 106 700	3 995 500	-111 200	-2,8 %
Myyntituotot	3 567 372	3 465 900	3 449 400	-16 500	-0,5 %
Jäsenkuntien maksuosuudet	3 433 300	3 433 300	3 433 300	0	0,0 %
Muut myyntituotot	134 072	32 600	16 100	-16 500	-102,5 %
Tuet ja avustukset	558 395	640 800	546 100	-94 700	-17,3 %
Muut tuotot	1 605	0	0	0	0,0 %
TOIMINTAKULUT	-3 931 609	-4 086 700	-3 973 500	-113 200	-2,8 %
Henkilöstömenot	-2 259 360	-2 333 500	-2 224 000	-109 500	-4,9 %
Palvelujen ostot	-739 493	-794 000	-772 500	-21 500	-2,8 %
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-59 096	-54 200	-66 300	12 100	18,3 %
Avustukset, sis. K-S kehittämisrahaston	-629 368	-665 000	-665 000	0	0,0 %
Muut toimintamenot	-244 291	-240 000	-245 700	5 700	2,3 %
TOIMINTAKATE	195 763	20 000	22 000	2 000	9,1 %
Rahoitustuotot ja -menot	-248	0	0	0	0,0 %
Korkotuotot	0	0	0	0	0,0 %
Muut rahoitustuotot	-17	0	0	0	0,0 %
Korkomenot	0	0	0	0	0,0 %
Muut rahoitusmenot	-232	0	0	0	0,0 %
VUOSIKATE	195 514	20 000	22 000	2 000	9,1 %
Poistot ja arvonalentumiset	0	0	0	0	0,0 %
Suunnitelman mukaiset poistot	0	0	0	0	0,0 %
TILIKAUDEN TULOS	195 514	20 000	22 000	2 000	9,1 %
Rahastojen lisäys (-)	-650 000	-650 000	-650 000	0	0,0 %
Rahastojen vähennys (+)	619 768	650 000	650 000	0	0,0 %
TILIKAUDEN YLI-/ALIJÄÄMÄ	165 283	20 000	22 000	2 000	9,1 %

Keski-Suomen liiton tulosityksiköt

Keski-Suomen liiton toiminta jakautuu seuraaviin tulosityksiköihin:

1. Luottamushenkilöhallinto
2. Toimisto
3. Projektit

Perussopimuksen mukaan kunnat rahoittavat maksuosuuksilla liiton varsinaisen toiminnan eli luottamushenkilöhallinnon ja toimiston toimintamenot sekä Keski-Suomen kehittämisrahaston varauksen.

Projektit-tulosityksikköön kuuluvat liiton itse toteuttamat hankkeet. Hankkeiden edellyttämät omavastuuosuudet katetaan vakituisen henkilökunnan työajan kohdentamisella, ministeriöiden vastinrahoituksella tai toimiston budjetista.

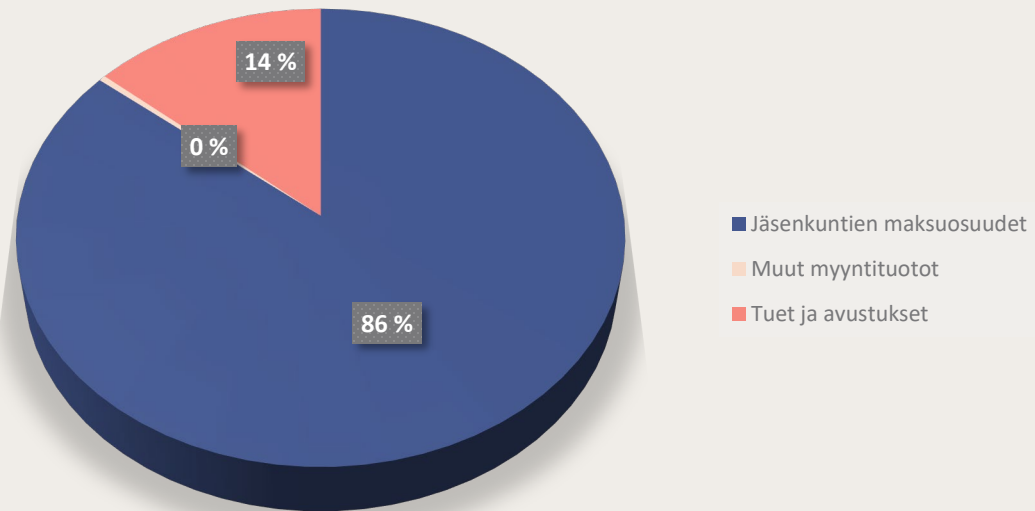
Talousarvio 2025

Tulosityksiköt

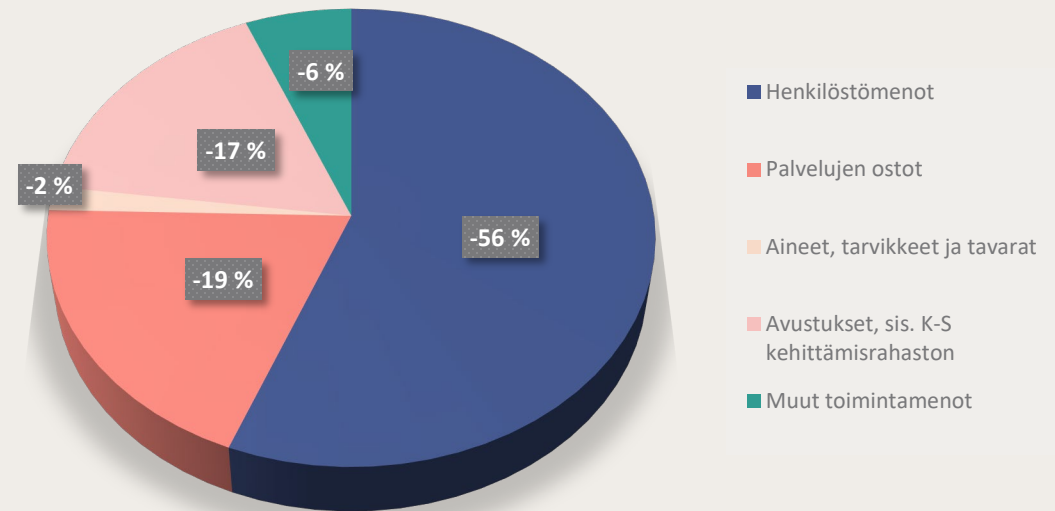
KÄYTTÖTALOUSOSA TULOSYKSIKÖITTÄIN	Luottamus- henkilöhallinto	Toimisto	Projektit	Yhteensä
TOIMINTATUOTOT	0	3 606 500	389 000	3 995 500
Myyntituotot	0	3 449 400	0	3 449 400
Jäsenkuntien maksuosuudet	0	3 433 300	0	3 433 300
Muut myyntituotot	0	16 100	0	16 100
Tuet ja avustukset	0	157 100	389 000	546 100
Muut tuotot	0	0	0	0
TOIMINTAKULUT	-335 000	-3 166 000	-472 500	-3 973 500
Henkilöstömenot	-182 000	-1 664 500	-377 500	-2 224 000
Palkat ja palkkiot	-155 000	-1 393 000	-316 000	-1 864 000
Henkilöstösivukulut	-27 000	-271 500	-61 500	-360 000
Palvelujen ostot	-77 000	-600 500	-95 000	-772 500
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	0	-66 300	0	-66 300
Avustukset (sis. K-S kehittämisrahaston)	0	-665 000	0	-665 000
Muut toimintamenot	-76 000	-169 700	0	-245 700
TOIMINTAKATE	-335 000	440 500	-83 500	22 000
Rahoitustulot ja -menot	0	0	0	0
Korkotulot	0	0	0	0
Muut rahoitustulot	0	0	0	0
Korkomenot	0	0	0	0
Muut rahoitusmenot	0	0	0	0
VUOSIKATE	-335 000	440 500	-83 500	22 000
TILIKAUDEN TULOS	-335 000	440 500	-83 500	22 000
Rahastojen lisäys (-)	0	-650 000	0	-650 000
Rahastojen vähennys (+)	0	650 000	0	650 000
TILIKAUDEN YLI-/ALIJÄÄMÄ	-335 000	440 500	-83 500	22 000

TOIMINTATUOTOT 2025

TOIMINTAKULUT 2025

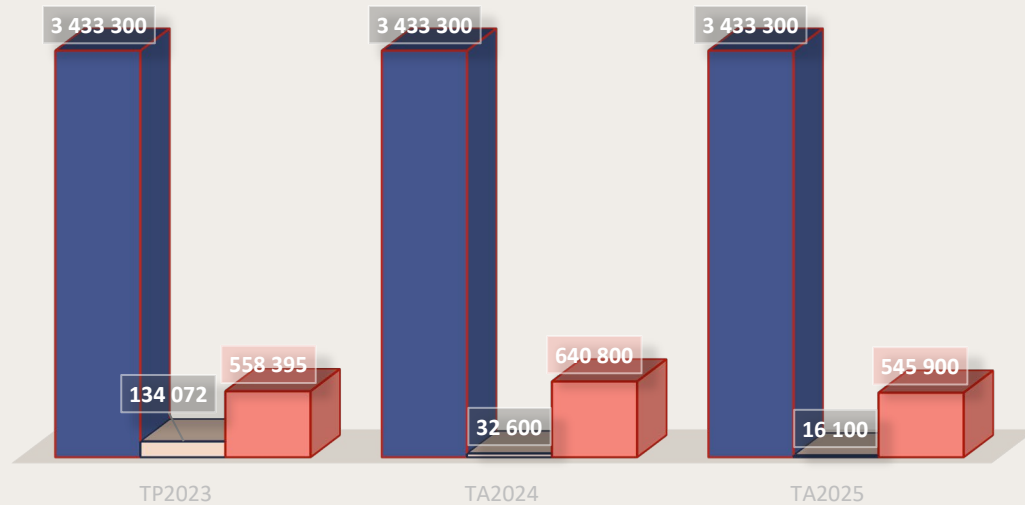
Talous- suunnitelma 2025-2027

TALOUSSUUNNITELMA						TA2025-2027	
TULOSLASKELMA JA KÄYTTÖTALOUS	TP2023	TA2024	TA2025	TS2026	TS2027	Muutos €	Muutos %
TOIMINTATUOTOT	4 127 372	4 106 700	3 995 500	3 904 000	3 904 000	-91 500	-2,3 %
Myyntituotot	3 567 372	3 465 900	3 449 400	3 517 000	3 517 000	67 600	
Jäsenkuntien maksuosuudet	3 433 300	3 433 300	3 433 300	3 502 000	3 502 000	68 700	
Muut myyntituotot	134 072	32 600	16 100	15 000	15 000	-1 100	
Tuet ja avustukset	558 395	640 800	546 100	387 000	387 000	-159 100	
Muut tuotot	1 605	0	0	0	0	0	
TOIMINTAKULUT	-3 931 609	-4 086 700	-3 973 500	-3 900 500	-3 900 500	73 000	1,9 %
Henkilöstömenot	-2 259 360	-2 333 500	-2 224 000	-2 240 500	-2 240 500	16 500	
Palvelujen ostot	-739 493	-794 000	-772 500	-700 000	-700 000	-72 500	
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-59 096	-54 200	-66 300	-55 000	-55 000	-11 300	
Avustukset, sis. K-S kehittämisrahasto	-629 368	-665 000	-665 000	-665 000	-665 000	0	
Muut toimintamenot	-244 291	-240 000	-245 700	-240 000	-240 000	-5 700	
TOIMINTAKATE	195 763	20 000	22 000	3 500	3 500	-18 500	-528,6 %
Rahoitustulot ja -menot	-248	0	0	0	0	0	
Korkotuotot	0	0	0	0	0	0	
Muut rahoitustuotot	-17	0	0	0	0	0	
Korkomenot	0	0	0	0	0	0	
Muut rahoitusmenot	-232	0	0	0	0	0	
VUOSIKATE	195 514	20 000	22 000	3 500	3 500	-18 500	-528,6 %
Poistot ja arvonalentumiset	0	0	0	0	0	0	
TILIKAUDEN TULOS	195 514	20 000	22 000	3 500	3 500	-18 500	-528,6 %
Rahastojen lisäys (-)	-650 000	-650 000	-650 000	-650 000	-650 000	0	
Rahastojen vähennys (+)	619 768	650 000	650 000	650 000	650 000	0	
TILIKAUDEN YLI-/ALIJÄÄMÄ	165 283	20 000	22 000	3 500	3 500	-18 500	-528,6 %

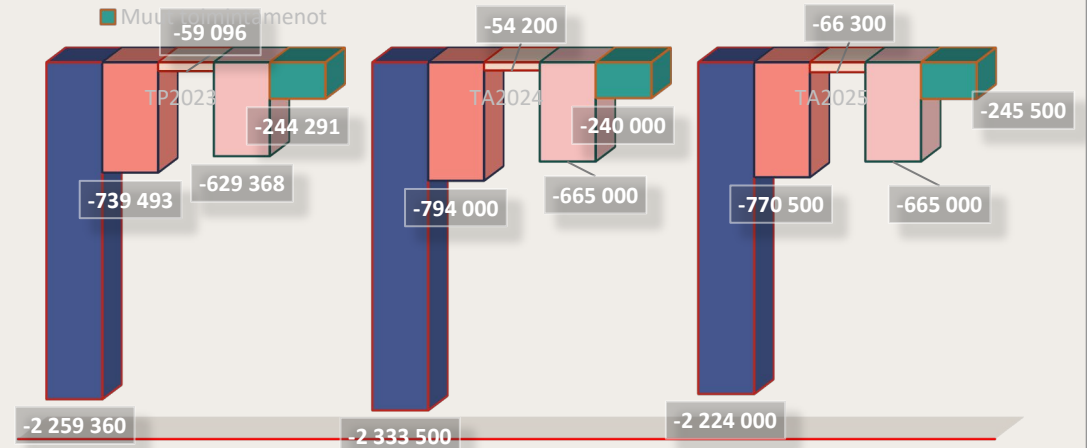
TUOTOT 2023-2025

Jäsenkuntien maksuosuudet Muut myyntituotot Tuet ja avustukset

KULUT 2023-2025

Henkilöstömenot Aineet, tarvikkeet ja tavarat Muut menot
Palvelujen ostot Avustukset, sis. K-S kehittämisrahaston

Talousarvio 2025

Rahoitus- ja investointi

RAHOITUS- JA INVESTOINTIOSA	TP2023	TA2024	TA2025	TS2026	TS2027
Toiminnan rahavirta	195 514	20 000	22 000	3 500	3 500
Vuosikate	195 514	20 000	22 000	3 500	3 500
Investointien rahavirta	0	0	0	0	0
Investointimenot	0	0	0	0	0
Toiminnan ja investointien rahavirta	195 514	20 000	22 000	3 500	3 500
Rahoituksen rahavirta	9 781 130	0	0	0	0
Oman pääoman muutokset	129 162	0	0	0	0
Muut maksuvalmiuden muutokset	9 651 968	0	0	0	0
Vaikutus maksuvalmiuteen	9 976 645	20 000	22 000	3 500	3 500

Keski-Suomen kehittämisrahasto

Keski-Suomen kehittämisrahastoa kartutetaan 650 000€ vuonna 2025.

Rahasto-osuus sisältyy jäsenkuntien maksuosuuteen, joka laskutetaan kunnilta neljässä yhtä suuressa erässä: tammi-, huhti-, heinä- ja lokakuun 15. päivänä. Keski-Suomen kehittämisrahastoon budjetoitu osuus jäsenkuntien maksuosuudesta siirretään laskutuksen jälkeen rahaston tilille. Lisätietoa Keski-Suomen kehittämisrahaston hankkeista [hankesalkusta](#).

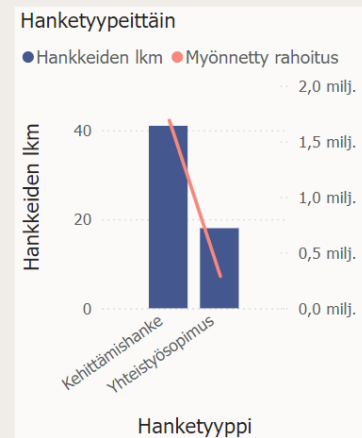
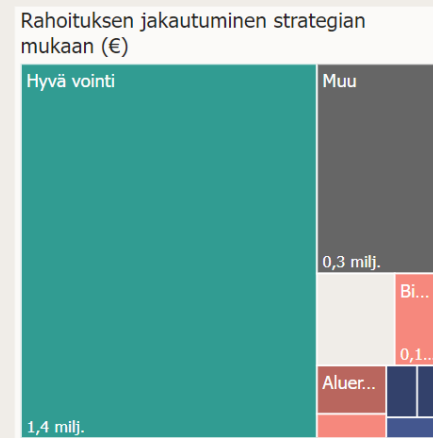
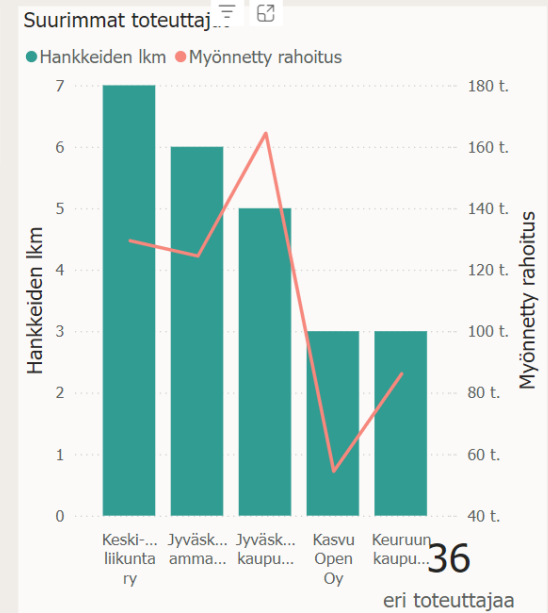
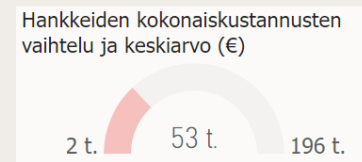
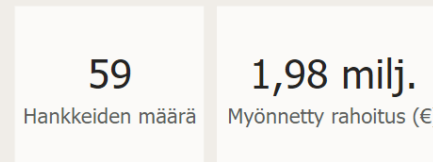
Tarkasteltava rahoitusinstrumentti

AKKE	Kehittämisrahasto
------	-------------------

Tarkasteltava vuosi

2020	2021	2022	2023	2024	2025
------	------	------	------	------	------

Etusivu

Jäsenkuntien maksuosuudet 2025

Jäsenkuntien maksuosuudet määräytyvät kunnan viimeisimmän tilinpäätöksen tuloslaskelman verotulot -summan suhteessa. (Perussopimus 26 §)

Kunta	Verotulot, euroa		Maksuosuus, euroa		Muutos		Maksuerä 1/4
	2023	2022	2025	2024	euroa	%	euroa
Hankasalmi	9 803 916	16 841 767	53 456	50 758	2 697	5,05 %	13 364
Joutsa	9 411 026	16 198 364	51 313	48 819	2 494	4,86 %	12 828
Jyväskylä	335 160 645	607 054 443	1 827 458	1 829 560	-2 102	-0,12 %	456 864
Jämsä	47 344 078	91 105 829	258 143	274 578	-16 435	-6,37 %	64 536
Kannonkoski	2 907 533	4 958 268	15 853	14 943	910	5,74 %	3 963
Karstula	8 278 751	14 232 799	45 140	42 895	2 244	4,97 %	11 285
Keuruu	21 807 831	39 354 033	118 907	118 606	300	0,25 %	29 727
Kinnula	2 995 204	5 433 049	16 331	16 374	-43	-0,26 %	4 083
Kivijärvi	2 405 066	4 480 176	13 114	13 502	-389	-2,97 %	3 278
Konnevesi	5 458 111	9 979 264	29 760	30 076	-316	-1,06 %	7 440
Kyyjärvi	3 295 874	5 530 525	17 971	16 668	1 303	7,25 %	4 493
Laukaa	44 327 189	78 602 991	241 693	236 896	4 797	1,98 %	60 423
Luhanka	1 819 339	3 138 593	9 920	9 459	461	4,64 %	2 480
Multia	3 691 168	6 586 564	20 126	19 851	275	1,37 %	5 032
Muurame	23 834 925	47 001 390	129 960	141 654	-11 695	-9,00 %	32 490
Petäjävesi	8 555 695	14 824 561	46 650	44 679	1 971	4,23 %	11 663
Pihtipudas	8 391 264	14 732 722	45 753	44 402	1 351	2,95 %	11 438
Saarijärvi	19 287 282	33 610 789	105 164	101 297	3 866	3,68 %	26 291
Toivakka	5 324 788	9 325 214	29 033	28 105	929	3,20 %	7 258
Uurainen	6 830 582	13 238 276	37 244	39 898	-2 654	-7,13 %	9 311
Viitasaari	12 793 314	23 462 490	69 755	70 712	-957	-1,37 %	17 439
Äänekoski	45 952 899	79 489 167	250 557	239 567	10 990	4,39 %	62 639
Yhteensä	629 676 478	1 139 181 274	3 433 300	3 433 300			858 325

KESKI-SUOMEN LIITTO

Kehitetään
Keski-Suomea
yhdessä!

